

Львів–Ліон. Інстаграм. Роман

Львів і Ліон — дуже різні міста, які водночас мають багато спільного. Ця книжка є своєрідним путівником, що передає атмосферу кожного з них, а дві сюжетні лінії майстерно вписані в історію міст і країн. Лаура — «інстаграмозалежна», все життя розплановує так, щоб робити нові дописи у соцмережі. Для неї більше важать реакції-вподобайки фоловерів, аніж взаємини з близькими людьми. Оля теж має профіль в інстаграмі, проте публікує світлини і дописи, які важ-ливі для неї, і їй байдуже, як зреагують інші. Профіль Лаури ідеалізує життя, викривлює сприйняття реальності, а профіль Олі показує світ без фільтрів. Якось хлопець Лаури випадково побачив сторінку Олі й відчув, що його вабить ця дивна дівчина. Але він — у Франції, в Ліоні, а вона — в Україні, у Львові. Хлопець купує квиток в Україну і відкриває для себе Львів, де колись давно почалася заплутана історія його родини.

Львів-Ліон. Інстаграм

БОГДАН (БОБ) ОБРАЗ

НОРА • ДРУК

Повне або часткове копіювання тексту твору, переклад, розміщення твору або його перекладів на сайтах та інших Інтернет-ресурсах, будь-яке інше його використання без письмового дозволу правовласника

ТОВ «Видавництво «НОРА-ДРУК» суворо заборонені. Порушення заборони тягне за собою відповідальність згідно із чинним законодавством.

Образ Богдан (Боб)

Львів–Ліон. Інстаграм. Роман / Богдан (Боб) Образ. — Київ : Нора-Друк, 2023.

ISBN 978-966-688-103-1 (EPUB)

Львів і Ліон — дуже різні міста, які водночас мають багато спільного. Ця книжка є своєрідним путівником, що передає атмосферу кожного з них, а дві сюжетні лінії майстерно вписані в історію міст і країн.

Лаура — «інстаграмозалежна», все життя розплановує так, щоб робити нові дописи у соцмережі. Для неї більше важать реакції-вподобайки фоловерів, аніж взаємини з близькими людьми. Оля теж має профіль в інстаграмі, проте публікує світлини і дописи, які важливі для неї, і їй байдуже, як зреагують інші. Профіль Лаури ідеалізує життя, викривлює сприйняття реальності, а профіль Олі показує світ без фільтрів. Якось хлопець Лаури випадково побачив сторінку Олі й відчув, що його вабить ця дивна дівчина. Але він — у Франції, в Ліоні, а вона — в Україні, у Львові. Хлопець купує квиток в Україну і відкриває для себе Львів, де колись давно почалася заплутана історія його родини.

УДК 821.161.2

ISBN 978-966-688-102-4 (Палітурка)

ISBN 978-966-688-103-1 (EPUB)

© Нора-Друк, 2023

*Легко любити того, хто далеко,
і важко — того, хто поруч.
(Олег Сенцов)*

*Les Ukrainiennes sont si belles!¹
(слова французів)*

Необхідна передмова

Ця книжка написана у 2016—2020 роках. Її дія відбувається приблизно в той час, який можна порівняти з «années folles» — шаленими роками, що були у Франції між двома війнами й дали поштовх для низки мистецьких течій. Так само і в Україні 2014—2022 роки є своєрідним феноменом, коли відродився український кінематограф, збільшилася популяризація книжок українською мовою і відповідно — українських авторів, з'явилося чимало українських музичних хітів, що здобули визнання на європейському рівні, а завдяки децентралізації і особистим ініціативам, в Україні відкрилося безліч якісних закладів харчування й відпочинку. На Заході збільшився інтерес до України і подорожувати нашою країною стало модно і цікаво.

Оскільки роман було створено у період «українських шалених років», до повномасштабного російського вторгнення, ця книжка є своєрідним свідченням того, як жили, чим цікавилися і переймалися українці у більш-менш мирні часи, хоча і тоді точилися бої на Сході України і чимало людей було залучено у військові дії та волонтерські організації і рухи, але все ж мали можливість подорожувати й розважатися.

Також особливою родзинкою є те, що тітонька Софі є реальним прототипом бабусі автора. Вона хоч і народилася у Франції, проте приїхала в радянську Україну без змоги повернення назад, як і тисячі інших українців — репатріантів із Західної Європи, що стали жертвами пропаганди... Хоча історія родини у романі є вигаданою, чимало спогадів є справжніми. До того ж у романі є унікальні факти про роль українців у Франції під час Другої Світової війни.

Важливу роль у романі відіграє соціальна мережа інстаграм. Автор досліджував публікації і сторіз понад 50 французьких і українських користувачок інстаграму, аби створити героїнь роману, та слідував за сотнями сторінок різних міжнародних інстаграм-блогерів, щоб описати тренди цієї соціальної мережі і який вплив вони мали на наше повсякденне і особисте життя до початку повномасштабної війни.

Грудень, 2022

Я їду до Львова. Попереду довга ніч, а спати зовсім не хочеться, тому поринаю у спогади і роздуми. Відтворюю в пам'яті всі думки та емоції, і здається, що пережите відбувається знову.

Слід почати все з початку. Мій прадід Жан (Іван) народився і виріс неподалік Львова ще у часи Австро-Угорської імперії. Юнаком вирушив до Америки працювати на автомобільному заводі в Детройті. Коли Жан заробив достатньо грошей і зібрав чималу бібліотеку, то повернувся до Львова, який тоді був у складі Польщі.

Мій прадід вільно володів німецькою, англійською, французькою й польською, проте сам ідентифікував себе українцем і вважав рідною українську мову. Ба більше: мої родичі вважали саме Україну своєю батьківщиною. Навіть коли Львів перебував у складі Польщі чи Радянського Союзу, для них він завжди залишався українським.

Вперше про Україну я дізнався ще дитиною. Тоді чомусь вважав, що це далекий край з хатами-мазанками і вітряками, козаками у вишиванках і красунями у віночках. Напевно, такі зображення я бачив у якомусь журналі.

У підлітковому віці я почув про Україну в ЗМІ. По телебаченню й на шпальтах газет були репортажі про Помаранчеву революцію на майдані Незалежності у Києві. Тоді тисячі людей з помаранчевою символікою протестували проти фальсифікацій під час виборів президента і підтримали прозахідного кандидата. Його обличчя було спотворене після отруєння, до якого були причетні російські спецслужби. У політичній боротьбі він об'єднався із партією, яку очолювала білява жінка, яка згодом стала прем'єр-міністром. Потім французькі ЗМІ сміятимуться з них, адже колишнім союзникам годі буде порозумітися. А ще пізніше той президент чомусь призначить прем'єр-міністром свого опонента під час виборів. Згодом опонент стане президентом і посадить ту білявку у в'язницю.

Також ЗМІ розповідатимуть про феміністичний рух, де жінки у віночках оголюватимуть груди, щоб привернути увагу до соціальних проблем.

Потім я дізнався, що українські спортсмени — гідні й небезпечні суперники у різних видах спорту. Вони здобули багато медалей на чемпіонатах і олімпіадах. Про Україну знову активно заговорили до і під час проведення Євро–2012 — чемпіонату Європи з футболу. Якщо про підготовку й проведення чемпіонату у Польщі ЗМІ відгукувалися доволі позитивно, то про Україну була лише негативна інформація. До чемпіонату готувалися повільно, ширилися чутки про корупцію й розкрадання коштів, про виселення студентів з гуртожитків і масове знищення безпритульних тварин. Проте Євро–2012 провели на дуже високому рівні. Матчі відбулися у Києві, Донецьку і Львові.

Після чемпіонату Європи з футболу репортажів про Україну ставало щоразу менше. Іноді цю країну хвалили за гостинність і доступні ціни. У кількох французьких виданнях Україна фігурувала серед найкращих туристичних напрямків для лоукостів.

Пам'ятаю, в листопаді 2013 року французькі ЗМІ писали про футбольний поєдинок національних збірних України і Франції за вихід у фінальну частину чемпіонату світу. Спершу українці перемогли з рахунком 2:0, а французи здавалися розгубленими й питали себе: «Невже французька команда не поїде на чемпіонат світу в Бразилію?». Але в повторному поєдинку французи взяли реванш і з рахунком 3:0 здолали команду, яка понад рік мала серію безпрограшних матчів.

А кілька днів тому про Україну знову заговорили усі світові ЗМІ.

Слід пояснити, чому я — француз, що виріс у забезпеченій родині у II окрузі Ліона на Presqu'île (Прескіль — це півострів), де й здобув освіту у школі та університеті, ніколи раніше не відвідував Україну, проте зацікавився нею. Водночас я переглянув усі свої звички. Наприклад, перестав читати газету «Le Figaro» через її проплачені проросійські статті, натомість з тремтливим очікуванням шукав статті про події в Україні у «Le Monde», «Courrier International» або навіть у газеті для лівих «Libération», що трохи суперечило родинним політичним поглядам. Почав вивчати українську мову на приватних курсах у

Ліонському університеті і через Preply — мовні курси з відеоспілкуванням через Skype. Став членом асоціації «Lyon–Ukraine» і зустрічався зі спільнотою українців у Ліоні. Ми влаштовували чимало мітингів на підтримку України. Сприяв гуманітарній допомозі, вступив до організацій «Медична допомога Франція–Україна» та «Госпітальєри», збирав кошти і передавав медичне обладнання в українські лікарні.

Жан повернувся у Львів з Америки по Першій світовій війні і оселився у новій кам'яниці на вулиці Гербуртів (тепер Глінки). Мій прадід інвестував зароблені кошти у крамницю і торгував тканинами. Невдовзі одружився з моделлю-продавчиною Марі (Марією). Марі мала польське громадянство, однак вважала себе українкою. У них народилося двійко дітей: спершу Казимир — мій дідусь, а згодом і Софія — моя двоюрідна бабуся, яку я називав просто тітонькою Софі. Я дуже рано втратив рідних бабусю й дідуся, тому вона була для мене надзвичайно близька.

Тітонька Софі пригадувала, що «у Львові тато щоранку робив зарядку надворі, чим дивував сусідів і перехожих. Справжнім його скарбом були книжки. Тато постійно купував вживані книжки у торговців-букіністів на Баторія і мав у вітальні й кабінеті велику бібліотеку, яку з гордістю показував своїм гостям».

Чому я їду до Львова? Риторичне питання... Про Львів я вперше почув від тітоньки Софі. Для неї це було місто контрастних спогадів: затишного дитинства і сумного післявоєнного радянського життя. Для тітоньки Софі Львів став уособленням конфлікту між ніжністю і ворожістю. Власне, вона з ностальгією і сумом пригадувала Львів й розповідала про нього, навіть коли то був той втрачений Львів, місто її безтурботного раннього дитинства. Натомість я закарбував у пам'яті розповіді про Львів тітоньки Софі й прагнув відкрити його по-новому і по-своєму.

У мене було комфортне життя: велике помешкання на березі Рони на півострові Ліона, недільні гостювання у тітоньки Софі, навчання, друзі, Лаура, подорожі Францією, далекими

островами, Штатами, країнами Європи, проте не Україною. А потім зненацька увійшла в моє життя вона...

Проте, мабуть, все тоді почалося з Лаури і її інстаграму.

Ліон простягнувся на Заході Франції у мальовничому регіоні: тут і Прованс, і Альпи, і Лазурне узбережжя. Місто заснували ще за часів Римської імперії, і воно здавна славалося якісними винами з виноградників з долини Рони. Тоді Ліон називали Лугдунум і тут була столиця Галлії. Завдяки вигідному географічному розташуванню, у Ліоні стрімко розвивалася торгівля з сусідніми країнами. Вже у XV столітті Ліон став економічним центром Франції, у XIX столітті — колискою шовкової індустрії, а в XX столітті — двигуном хімічної промисловості. Ліон розташований на трьох пагорбах: Fourvière, Duchère, Croix-Rousse (Фурв'єр, Дюшер і Круа-Рус), де зливаються дві річки Rhône і Saône — Рона і Сона. А оскільки у долині Рони ростуть виноградники, де щороку святкують новий урожай Божоле Нуво, то про Ліон жартують, що місто омивається трьома ріками: Роною, Соною і Божоле.

Ми жили майже поруч одне від одного, — на Півострові, — в тихому затишному буржуазному кварталі Ене (Ainay). Лаура проживала на березі Сони, а я — на березі Рони. І разом ми пили божоле.

Лауру я знаю ще з раннього дитинства. Дотепер пам'ятаю її дзвінкий сміх в шкільній їдальні — він перебивав брязкіт виделок і ножів, якими ми ніяк не могли розрізати сухі «Cordon Bleu²». Також я чув сміх Лаури протягом великої перерви під час походів у фастфуд («МакДональдз», «Бургер-Кінг») чи на шаурму або кебаб у бюджетні забігайлівки навколо площі Белькур (Bellescour), а після школи — коли вона радісно пила каву на вулицях Гюго чи Золя.

Лаура була надзвичайно приваблива у коледжі і стала, мабуть, найгарнішою дівчиною в другому класі, коли ми почали активно спілкуватися.

Тут слід сказати, що в системі шкільної освіти України і Франції є суттєві розбіжності. У нас також все починається з ясел (від 3 місяців до 3 років), далі — дитячий садок (3–6 років), а тоді

початкова школа (6–10 років). У початковій школі послідовність класів така: CP (підготовчий цикл), CE1 і CE2 (базовий цикл) та CM1 і CM2 (середній цикл). Згодом, коли учням виповнюється 11 років, вони навчаються в коледжі (6, 5, 4 і 3 класи). А ліцей — це 2, 1 і останній випускний клас (учням від 15 до 17 років). У випускному класі складають обов'язкові загальноосвітні іспити для вищої освіти. У Франції зворотний порядок нумерування шкільних класів.

Після випуску, залежно від результатів, є можливість обрати скорочену освітню програму, державний університет або вищу школу (бізнес, інженерія тощо), вступу до якої передуватиме дворічний період підготовчих курсів.

Як виявилось, Львів, як і Ліон, є студентським містом, освітнім центром, де кожен п'ятий мешканець — студент. У Ліоні та його агломерації є бізнес-школа EM Lyon (4-те місце в рейтингу Франції), Католицький університет, університети Claude Bernard, Jean Moulin і Lyon-Lumière (де навчалися ми з Лаурою, вона — обрала право, я — інженерію сталого розвитку, а згодом і філологію), Вища нормальна школа, інженерні школи (Центральна і ЕСАМ).

Львів славиться Львівським національним університетом ім. І. Франка, Українським католицьким університетом, Львівською національною академією мистецтв, Університетом безпеки життєдіяльності. І, звісно Національним університетом «Львівська політехніка», де Оля обрала архітектурну спеціальність. Архітекторка моїх ілюзій...

Отже, Лаура була, мабуть, найвродливішою дівчиною в ліцеї. Чимало хлопців закохувалося у неї. Найчастіше обговорювали саме її. Тоді я був дуже товариський, постійно спілкувався з приятелями і подругами, а от Лауру вважав симпатичною, але не більше. Інколи ми спілкувалися за філіжанкою кави на терасі кафе (у віці 14 чи 15 років у Франції це — звична річ), бо вона жила зовсім поруч, також ми часто зустрічалися на вулиці. Я тоді ще був зовсім юний, проте не хотів мати стосунки з дівчиною лише заради самих стосунків.

Вечірки в п'ятницю чи в суботу ввечері у когось вдома ставали дедалі популярнішими, надто ж коли не було батьків. Ми

збиралися компанією з декількох десятків осіб. Хлопці тоді одягали костюми (здебільшого Celio) без краваток, а дівчата — вечірні сукні від Zara, Mango, Promod, H&M чи інших відомих крамниць модного одягу.

Фатальною стала субота у П'єра-Поля. Тобто для багатьох фатальною, а для мене — вирішальною. П'єр-Поль мешкав у величезній квартирі на набережній Рони. У нього були надзвичайно непривітні і злі сусіди. Звісно, П'єр-Поль розклеїв оголошення, в яких сповіщав про вечірку, заздалегідь вибачався і навіть пропонував пригостити келихом шампанського. Однак вечірку слід було завершити до 22-ї години, в іншому разі сусіди одразу б викликали поліцію.

Лаура була приголомшлива! Напарфумлена «Elle» від Yves Saint-Laurent, а колір сукні чудово пасував до келиха з шампанським. Або келих шампанського чудово пасував до її сукні. Не дивно, що Лаура цілий вечір була у центрі уваги, майже кожен хлопець охоче говорив їй компліменти, пропонував келих шампанського або якусь закуску: чипси, горішки, цукерки. Я стояв осторонь від неї, однак теж спілкувався з приятелями, жартував, сміявся. І час від часу поглядом зустрічався з Лаурою.

Ближче до кінця вечірки, коли танці ставали повільними, а рухи й мова — щоразу п'янішими, раптом ми опинилися зовсім поруч. У Лаури трохи плутався язик, з нього зривалися матюки (putain і merde — Лаура весь час матюкалася, коли була під чаркою). Ми випили щось разом, потім ще, а тоді вона промовила, що хоче вийти на вулицю, як кажуть, подихати свіжим повітрям. Я подав їй пальто й сумочку. На сходах ми мало не впали, Лаура перечепилася, і я притримав її. Обхопив руками, торкнувся тілом, а потім — вустами. На початку відчувалися нотки шампанського, згодом — терпкі акорди червоного вина і чогось міцного. Цікаво: коньяк, арманьяк чи віскі? Вся та суміш алкоголю змішалася ще й з цигарковим димом і м'ятною жуйкою. Виявляється, це називається французьким поцілунком.

Напевне, це абсурдно, весело, а для когось навіть трагічно, але інколи задля початку стосунків необхідно лише опинитися у потрібному місці у потрібний час. Хтось говорив Лаурі

компліменти, хтось дарував подарунки, а я просто опинився поруч — у потрібному місці у потрібний час.

Хтось мені заздри́в, хтось мене зненавиді́в. Я став ворогом, суперником, переможцем. Однак навряд чи я був закоханий... Принаймні тоді...

Згідно з результатами дослідження, які опублікували у журналі Elle, 66% молодих пар починають кохатися з 16 років, найчастіше — після 6 місяців стосунків. Все починається з поцілунку, далі приблизно пів року пара практикує пестощі, а згодом — спільно проводять ночі й зустрічають ранки.

Не знаю, чи можна із цим погоджуватися, але напевне у більшості моїх приятелів вийшло саме так. У мене з Лаурою це вийшло набагато пізніше. До цього спонукали мої друзі та її подружки, у яких вже все відбулося, а нас вони вважали відсталими й смішними. Нам ставили недоречні питання, які змушували почуватися недолугими...

Спершу ми цілувалися, обіймалися й ніжно пестилися під час перерви у школі, на траві на галявині pelouse des Ébats у парку la Tête d'Or (Тет д'Ор) або на passerelle des Quatre-Vents, а також перед телевізором на канапах у наших вітальнях чи кімнатах. Ми відвідували наших родичів у сусідніх районах, передмістях і провінціях, залишалися в них на обід. Лаура обожнювала їздити в гості до тітоньки Софі, яка завжди частувала нас сирником, вишневим пирогом або яблучним струдлем. Та навіть попри спільну пристрасть й палку ніжність, у нас із Лаурою довгий час нічого не було. І ось настав той день, коли в мене вдома, напевно, вперше не було нікого (хоча батьки лояльно і адекватно ставилися до того, коли ми з Лаурою зачинялися в кімнаті). Той день, коли ми в когось пили й змішували шампанське і ром у домашньому пунші та мохіто. І я запросив її до себе.

П'ятниця, вечір, Ліон...

Спершу я запропонував Лаурі перехилити чарочку у кафе на площі: апельсинові куантро чи гран-марньє, лимонний лімончелло, сухе мартіні чи солодкий портвейн. У Ліоні спокійно наливають юним завсідникам, лише треба поводитися

пристойно, щоб не здогадалися, що ми вже напідпитку, а також щедро дати чайові (від 2 до 5 євро).

Тоді я сказав, що в мене вдома нарешті нікого немає, зате є вишуканий алкоголь, цікаві фільми, оригінальні пазли, рідкісні книжки. Якщо Лаура не захоче більше алкоголю, в мене є безалкогольні соки із екзотичних фруктів. А якщо їй не буде у що переодягнутися, то я дам їй мамині речі з найчистішої бавовни або з найніжнішого шовку чи кашеміру. І я муркотітиму, наче котик, читаючи вірші Бодлера, Рембо чи Верлена. Я пообіцяв на наступний суботній ранок зробити їй міцну запашну каву і поїхати кудись разом: смакувати рибну юшку після анісових аперитивів у старому порту в Марселі, прогулюватися Англійською набережною в Ніцці, пройтися по червоному килиму в Каннах, гасати на Феррарі по Монако, куштувати делікатеси Середземного моря, спустатися на лижах в засніжених Альпах, збирати лаванду в Провансі, частуватися плавленим сиром на березі озера Ансі, прогулюватися старою бруківкою Парижа, плавати в гондолі у Венеції чи купувати одяг у Мілані.

Лаура погодилася. Наступного дня ми нікуди не поїхали.

Але згодом у нас почалися спільні подорожі.

Лише тепер я усвідомлюю, наскільки швидше й приємніше зараз подорожувати Францією. Це, звісно, дорожче, але молодим мандрівникам, яким від 12 до 27 років, французька залізниця (SNCF) дає суттєві знижки, якщо пасажери мають спеціальну карту. Доступними також є автобусні маршрути, а ще дешевше й веселіше — мандрувати автомобілем з попутниками через сервіс BlaBlaCar. Зараз він діє також в Україні. Якщо я стверджую, що Францією подорожувати швидше, то маю на увазі швидкісні поїзди TGV, їхня середня швидкість становить 300 км/год. Наприклад, 460 кілометрів з Ліона до Парижа TGV долає за 2 години. Затє в Україні подорож залізницею — неймовірний досвід. Як «швидкісним» п'ятигодинним сучасним потягом, так і старим нічним експресом. Про це трохи згодом.

Як на мене, Францією подорожувати зручніше й безпечніше через кращий стан доріг, до того ж водії тут дотримуються правил руху. На наших автострадах можна їхати 130 км/год і не

хвилюватися, що потрапиш у вибоїну чи в останній момент тебе хтось обжене справа. У Франції ми не змушені постійно дивитися на дорогу, щоб оминати ями, тому тут менше втомлюєшся за кермом. Хоча зараз мене добряче похитує і я відчуваю, як машину подеколи заносить на певних відрізках нічної траси, проте я певен: жодну дорогу не долаєш так легко, як ту, якою їдеш до коханої людини.

Дорога тітоньки Софі... Втеча, повернення, блукання... Знову втеча і знову... блукання?

З Лаурою ми спершу подорожували Францією, а після іспитів розширили географію наших мандрів і вражень: проводили вихідні в європейських столицях і великих містах, а на канікулах відвідували далекі острови й інші континенти. Взимку їздили на лижі, де вона спускалася з гір, а я смакував гаряче вино, яке в Україні чомусь називають на німецький манір — глінтвейн. Улітку я супроводжував Лауру на море, де з книжкою на пляжі милувався, як дівчина купається чи засмагає. О так, Лаурі дуже пасувала засмага, тому вона обожнювала теплі краї, де обов'язково робила селфі в купальнику, в темних окулярах і з коктейлем в руці.

Напевне, нам дехто заздрив, адже ми були парою, що купує одне одному люксові товари бренду Hermés: Лаура дарувала мені краватки, а я їй — браслети. А проте в ті ранні студентські часи, коли багато наших приятелів їздили по всьому світу в заклади на зразок «Club Med³», ми з Лаурою подорожували переважно Францією. Окрім лижних Альп і Середземного моря, ми відвідували далеких родичів Лаури та наших знайомих на Корсиці та в Нормандії, в замковій долині Луари та на узбережжі Атлантичного океану: у провінції Бретань та у винному Бордо, на острові Ре, що поруч з містом яхт Ла Рошель, а також у країні Басків. Ми навіть мріяли придбати собі десь там будиночок на березі, щоб Лаура засмагала, а я читав під звуки хвиль.

Про французів кажуть, що ми більше подорожуємо всім світом, ніж Францією. Хоча тоді нас це не стосувалося, однак

справді чимало моїх земляків знають про певні країни Африки чи Азії, міста Європи та далекі острови більше, ніж про рідний край.

У Франції добрі дипломатичні стосунки з багатьма державами, тому для в'їзду в більшість країн нам або не потрібна віза, або відкрити її надзвичайно легко та швидко.

Також про французів кажуть, що ми настільки звикли до комфорту, що навіть перестали помічати його, тому й скаржимося закордоном на все при кожній нагоді.

Якщо я під час подорожей люблю відкривати нові культури й пізнавати різні традиції, то Лаура у мандрівках ставала радше дріб'язковою і ставила риторичні питання на кшталт «Як вони можуть тут так жити?». Цікаво, що в Ліоні ми постійно відкривали для себе заклади з міжнародною кухнею, але закордоном Лаура насамперед обирала французькі страви, ігноруючи місцеві.

Під час подорожей я звик адаптуватися, проте не мав себе за «рутаря-бекпекера⁴». Мені було звично літати бюджетними авіакомпаніями (лоукостами), ночувати у хостелах та орендованих квартирах від Airb'n'b, харчуватися у місцевих кнайпах. З Лаурою було складніше. Вона була дуже прискіплива, особливо коли ми стали підпрацьовувати й подорожувати за межами Франції, Лаура відверто зізналася, що віддає перевагу п'ятизірковим готелям, адже її підписники-фоловери⁵ зранку чекають на фото сніданків звідти. Ми ночували разом у готелях. Лаура називала себе тревел-блогеркою. І вже згодом я усвідомив, що вона обирає острови, країни, міста, business lounge в аеропортах і місця загалом не через особисте бажання, а лише для гарних фото, щоб задовольнити інтереси своїх «друзів-підписників-фоловерів» у соціальних мережах і бути в тренді стрічки в інстаграмі. Здавалося, наче всі наші спільні мандрівки були здійснені лише для інстаграму. Коли під час відпочинку на курортах Лаура публікувала в інстаграмі фото сніданку або читання книжки на березі моря, то вони збирали безліч жемок (від слова j'aime — люблю) чи, як кажуть в Україні, вподобайок. Її натхненні прихильники оцінювали пляжно-коктейльні фото з островів, з Австралії, Португалії, Мальти та Італії, з Барселони, Лондона та Нью-Йорка. Тоді Україна ще не була в такому тренді, тому Лауру не цікавила.

Тітонька Софі народилася в середині міжвоєнного періоду, який називають *les années folles* — веселі часи, або шалені часи. Тоді в мистецтві з'являлися нові течії і напрями, творилися шедеври. Стали відомими імена Амедео Модільяні, Пабло Пікассо, Сальвадора Далі, Ернеста Гемінґвея, Еріха Марії Ремарка і Луї-Фердинанда Селіна. Коли США сколихнула криза, у Франції зміцнювалася влада профспілок через численні страйки робітників. Це був час, коли в Німеччині більшало прихильників націонал-соціалізму. Коли в Радянській Україні проводилися сталінські чистки і репресії, знищував людські життя Голодомор...

Тітонька Софі дуже неоднозначно сприймала Україну загалом і Львів зокрема. Особливо він їй запам'ятався в дитинстві, до переїзду в Ліон, до війни. Тітонька Софі пригадувала: *«Львів був напрочуд гарним містом, де елегантні пани й пані шпацирували вулицями на концерти у Єзуїтському саду, а в неділю смакували вишуканими стравами у рестораціях. Я любила запах шоколаду, випічки і кави. Коли ми з батьками збиралися на прогулянку, мама вдягала мені білу сукню й капелюшок. Іноді я бачила злі й заздрісні погляди, проте вони не затьмарюють моїх гарних спогадів про дитинство у Львові: забави й радощі у затінку в сонячні дні та медові пляцки з гарячим шоколадом, коли дощило. Загалом тодішній Львів я сприймала по-дитинному, святково і безтурботно. Батьки часто водили нас із Казимиром у театри. Також ми всією родиною дивилися фільми в кінотеатрі «Байка», і ввечері я зачаровано спостерігала, як його назва миготить кольоровими літерами, спалахуючи й зникаючи.*

Пригадую, як чарівно були оформлені вітрини цукерні Залевського під час зимових свят. Коли приходили з батьками у цукерню, нам із Казимиром там дарували по цукерці зі смаком стиглої вишні.

Щонеділі ми ходили до церкви. А по тому ішли на корсо і далі виходили на Академічну, тоді підіймалися на Високий Замок чи їхали на Погулянку. Казимир любив дивитися, як за містом через Персенківку їхав швидкісний поїзд.

Тато з мамою у крамницях колоніальних товарів купували собі чай та каву, а нам, дітям, шоколад. Ласощі й гостинці купували також у крамницях Едмунда Ридля та Юліуша Мейнля, у цукерні «Фортуна Нова» чи у кондитерській пана Сочека».

Коли тітонька Софі розповідала про це, то дивилася немов крізь нас, крізь стіни і крізь час — думками вона перебирала події минулого.

У Жана було безліч оригінальних і подеколи божевільних ідей. Хоча його крамницю тканин відвідувало чимало львів'ян і гостей міста, Жан помітив, що львівські панянки-модниці найчастіше купують тонесеньку ліонську шерсть лілля-руж. Тому він вирішив поїхати в Ліон, щоб налагодити торговельні зв'язки для експорту тканин до Львова, а згодом і за його межі. Тоді у Львові не було надмірної моди на французьке. Декілька родин у середмісті навчало своїх дітей французької мови і манер. 1931 року відбулася виставка картин, де серед робіт українських митців були також полотна художників Паризької школи: Пікассо, Шагала, Модільяні.

Тітонька Софі згадувала, що тоді чи не єдиними написами французькою була вивіска на аптеці — «Pharmacie». А аптека на Личакові «Під імператором Тітусом» мала вивіску «Sous l'empereur Titus».

Жан вмовив усю родину поїхати з ним до Ліона, адже планував бути там тривалий час. Бути управителем крамниці у Львові попросив свого партнера і співвласника — пана Абрамовича. Напередодні від'їзду в Ліон мій прадід Жан найцінніші примірники книжок та рідкісні видання зі своєї бібліотеки склав у скриню та закопав поряд із домом.

Тітонька Софі чудово пам'ятала той осінній день 1938 року, коли їхня родина приїхала вдосвіта на освітлений вокзал і зайшла в зал для очікування II класу — з канделябрами, дзеркалами і шкіряними сидіннями. А зал для очікування I класу був призначений лише для державних керманічів та артистів зі світовою славою.

Отож родина мого прадіда сіла на ранковий потяг до Кракова, звідти із пересадкою дісталися до Відня, потім — ще кілька пересадок в гірських провінційних містечках на шляху до Парижа, а далі — з Gare de Lyon⁶ прямий поїзд до Ліона.

Жан з родиною облаштувався у Ліоні у просторому помешканні неподалік площі Белькур. Тоді у місті вже була невелика українська громада. Більшість «білих» емігрантів прижилося в Парижі і Ніцці. Чимало тогочасних вихідців з України та Польщі обирали північні регіони Франції, де була сконцентрована важка промисловість і шахти. Але Ліон поєднував у собі безліч переваг: текстильна і хімічна промисловість, шахти в місті Сен Етьєн (60 кілометрів від Ліона), а також чудове географічне розташування: взимку можна кататися на лижах в Альпах, а влітку — плавати в морі, що порівняно недалеко.

У тітоньки Софі вдома у передмісті Ліона панувала незвична атмосфера, яку я відчув знову через багато років в українській хаті. Замість класичних матрьошок, які прикрашали оселі тих французів, які бодай хоч раз відвідали країни колишнього Радянського Союзу, у тітоньки було безліч вишитих рушників, розмальованих тарілок і старовинних глечиків, колекція писанок.

У тітоньки вдома завжди пахло свіжим хлібом, який вона пекла власноруч. Власне, саме тітонька Софі пригощала мене борщем, пирогами (варениками) з сиром, картоплею чи вишнями, частувала пиріжками з м'ясом чи яблуками. Її сирники чи ягідні пироги були схожі на ті, що можна придбати в мережі австрійських кондитерських Ліона. Але, звісно, на смак це таки не одне і те саме.

На городі й у вазонах у тітоньки Софі росли соняшники, чорнобривці, ромашки, півонії, петунії, хризантеми. Насіння квітів вона замовляла звідусіль.

Оля з'явилася невчасно і несподівано: саме тоді я шукав інформацію про Україну в інтернеті, зокрема в соціальних мережах. Я наткнувся на її допис про потреби захисників України. Зайшов на сторінку Олі — мені сподобала світлина

профілю. Одразу зауважив: «Місце проживання — Львів, Україна». Тоді я зрозумів, що завдяки Олі хочу пізнавати Україну. І, як по правді, хотів ближче пізнати Олю.

Отож я протягом кількох годин гортав сторінки Олі у соціальних мережах, навіть ввів у гуглі її ім'я й прізвище кирилицею. Але особливо цікавими, корисними і натхненними були публікації Олі в інстаграмі. Коли переглядав її світлини, то зрозумів: якби інстаграму не існувало, то його слід би було вигадати.

Спершу міркував: що я знаю про її життя? Нічого... Що хочу про неї дізнатися? Все!

І я підписався в інстаграмі на сторінку Олі.

Спершу я доволі скептично і навіть критично ставився до соціальних мереж, а особливо до інстаграму, яким жила Лаура. Щонайменше посмішку у мене викликали підписи до селфі, до світлин з «натюрмортами» — з кавою й круасанами, з розмороженою полуницею чи з келихами вина: «Читайте книжки, пишіть листи, пийте гарячу каву (чай, шоколад, капучино, прохолодне рожеве вино), і найголовніше — не забувайте про коханих». За це Лаура отримувала безліч жемок-вподобайок та нових фоловерів. Чого варті коментарі її подруг до публікації Лаури з відповідною світлиною: «Коли йде дощ — пийте каву», «Я п'ю каву з Нікарагуа, бо в Нікарагуа є кава», або «Якщо ви хочете бути щасливими — пийте вино в ... (назва закладу)». Коментарі були на кшталт: «ідеально», «натхненно», «божественно»... Здавалося, подружки Лаури навмисне заглядали у словник, щоб знайти відповідний прикметник а-ля Золя-Гюго-Дюма до її мейнстримово-банальних фото.

Хоча інколи в Олі також були абсолютно недолугі підписи й коментарі до фотографій, однак я ігнорував це, бо був засліплений дівчиною.

Я також створив собі профіль в інстаграмі, аби переглядати світлини Лаури і бачити, що вона робить в режимі онлайн-сторіз. А згодом я стану абсолютно залежним від сторінки Олі в інстаграмі... Кохані люди змінюють наше ставлення до деяких речей. Чомусь це стосується саме Олі, але не Лаури.

Я годинами роздивлявся світлини Олі, читав підписи й коментарі до них і слухав пісні, які вона рекомендувала, й так відкрив для себе перлини української музики. Оля була дуже фотогенічна. На деяких світлинах вона здавалася настільки привабливою, що я захотів погладити її волосся, ніжно поцілувати у шию, у вушко, пристрасно поцілувати.

Я не сприймав інстаграм як сайт знайомств. То мої друзі любили писати незнайомим дівчатам вітання з днем народження і чекати відповіді. А раптом?

Також мені було незвично додавати в друзі «незнайомих» людей, тому написав Олі у соціальну мережу якесь приватне повідомлення із запитанням (на кшталт «Де це?») і став чекати на її відповідь, щоб потім запитати ще щось, познайомитися і почати спілкуватися. Я постійно перевіряв вхідні повідомлення і сподівався, що Оля мені відпише. Писали всі, окрім неї. Тоді я почав сумніватись. Чи побачила Оля моє повідомлення? Як вона сприйме мене: як котрогось із численних залицяльників, яких у неї сотні в друзях чи тисячі у фоловерах в соціальних мережах? Запитає, хто я? Я не знатиму, що відповісти...

Тоді я міг стати для Олі миттєвою фотографією в інстаграмі, яку вподобаш і гортаєш далі. Треба бути більш приземленим, але в мене не виходило... Quand on aime — on espère⁷...

Я здавався нетерплячим, і навіть Лаура спитала, чи все зі мною гаразд. Хотів бодай якоесь привернути увагу Олі, щоб отримати відповідь, але не знав, як саме. Ставити жемки-вподобайки, коментувати смайликами, записуватись у підписники-фоловери не варто — у неї цього аж задосить у соцмережах: сотні жемок-вподобайок, десятки коментарів, тисячі підписників-фоловерів... Я став би для неї черговим «одним із багатьох». Тому вирішив все облишити і перестати мріяти-фантазувати про чарівну львів'янку, що відповідь французу з українським корінням.

Зрештою повністю присвятив свій вільний час Лаурі й поступово забував про Олю. Але згодом, коли я сидів в кафе з Лаурою, несподівано отримав відповідь від Олі. Я зовсім цього не очікував! Лаура помітила мою збентеженість і запитала, чи все гаразд: *ca va?*

— Ça va, — відповів я. І чекав, щоб Лаура кудись пішла, аби мати змогу спокійно написати Олі.

Я захопився Олею, коли у нас з Лаурою ускладнилися стосунки, як це часто буває у тих пар, які тривалий час разом.

Можливо, саме тоді слід було зробити паузу в стосунках з Лаурою. Будучи ще доволі юними, ми поводили себе по-дорослому. У нас почався період взаємного доскіпування: зайві запитання, прискіпливі вимоги, нестерпні крайнощі, проблеми з нічого. До того ж, здається, я закохався в Олю. Принаймні намагався знайти відповідь на питання: чи можна покохати ту, кого в реальності ще ніколи не бачив?

Лаура сказала, що я змінився. Хоча насправді це вона стала не такою, як була раніше. Звісно, у Лаури були свої комплекси, про які не варто говорити. Тому вона й прагнула щось змінювати в собі. Але спершу вона хотіла змінити мене.

Лаура стала інстаграмозалежною...

Останнім часом ми всі так чи інакше залежні від інтернету, особливо від соціальних мереж, а надто — від інстаграму. На мій погляд, від інстаграму є два типи залежності: пасивна й активна. Пасивна полягає у спогляданні фото й відео у профілях, щоб дізнаватися про цікаві події, нові місця і речі. Я визнаю, що був пасивно інстаграмозалежним і слідкував за Олею, щоб якомога більше дізнатися про неї: де вона перебуває і де подорожує, які мистецькі події відвідує і в якій кав'ярні п'є каву, які книги читає, що любить і кого кохає.

Лаура є активно інстаграмозалежною: все її життя зводиться до показу світлин, відео й сторіз для фоловерів. У неї все сплановано так, щоб дописи отримали якнайбільше жемок-вподобайок, коментарів й поширень публікацій. Лаура полювала за новими підписниками і перетворювалась на жертву «масфоловінгу».

Ранковий ритуал — інстаграм. Ритуал під час їжі — інстаграм. Ритуал перед сном, у спортзалі, у кав'ярні — інстаграм. Всюди й завжди.

«Недолайкана» Лаура стала жити віртуальною ідилією, вона створювала ілюзію щасливого і безтурботного життя. Особливу

увагу Лаура приділяла елементам моди й стилю: коти, кава, книжки, вино, подорожі, пікніки на березі Рони, пейзажі Ліона й селфі стали головними елементами її віртуального фотоальбома. А поміж те — бренди: годинники #danielwellington і #cluse, косметика #rituals та #aesop, свічки й парфуми #jomalone та #diptyque, шовкові шалики та шкіряні аксесуари #hermes, а також натюрморти з півоніями, вечері в ресторанах Michelin та сніданки на панорамних терасах. Те, що, на її думку, має випромінювати щастя і приваблювати нових фоловерів — підписників-спостерігачів.

Головна заповідь Лаури для закладів харчування — не їж і не пий, допоки я не сфотографувала. Вона нікому не дозволяла їсти чи пити перед тим, як сфотографує страву чи напій і розмістить фото в соцмережі.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ